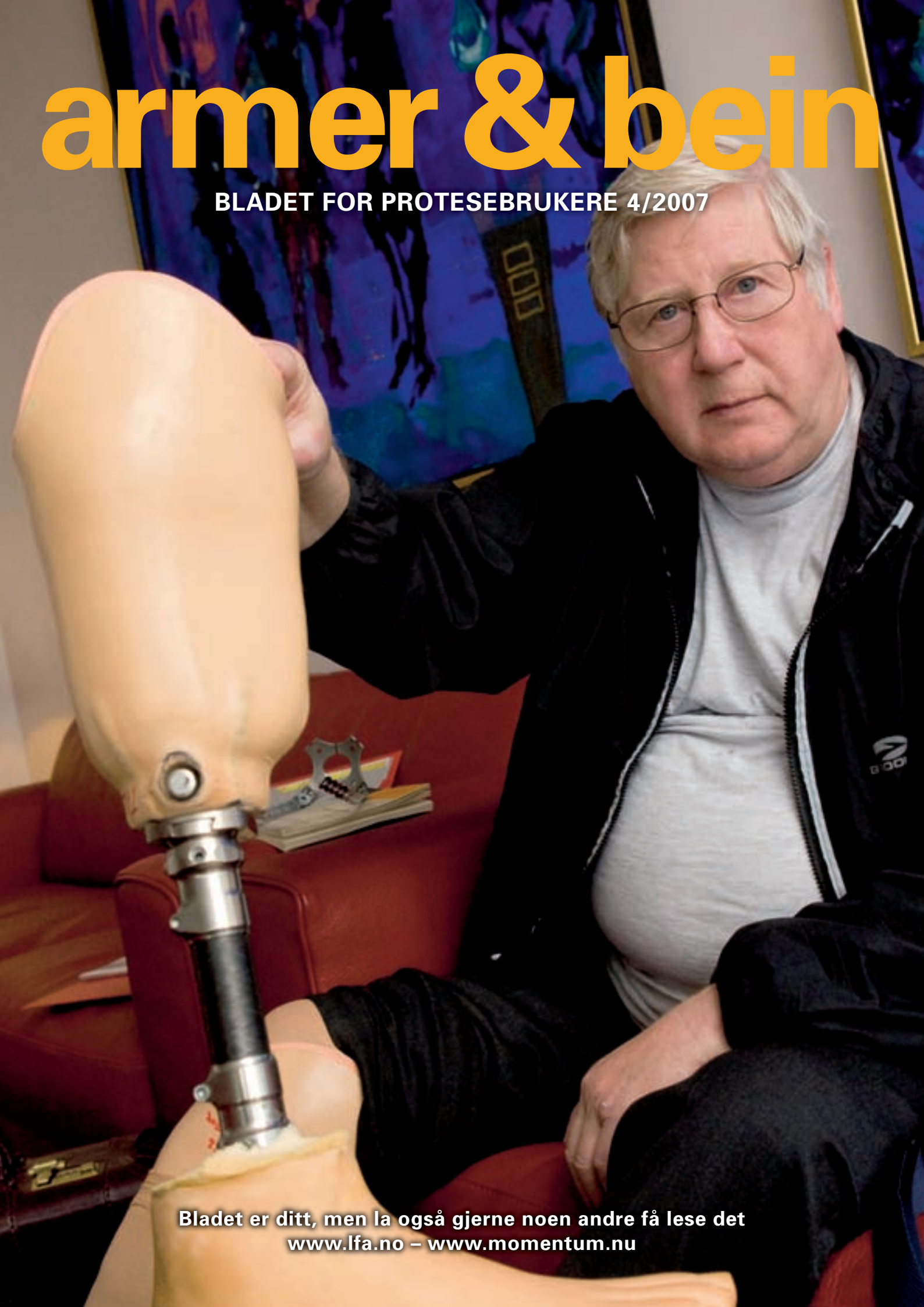

armer & bein

BLADET FOR PROTESEBRUKERE 4/2007

Bladet er ditt, men la også gjerne noen andre få lese det
www.lfa.no – www.momentum.nu

Jørn Kvamme,
Daglig leder

Kristine Tillung,
Fysioterapeut

Helge Reigstad,
Innkjøp

Øystein Furnes
Solheim,
Kundeservice

Jan Meurk,
Salgssjef
Orto Norge AS

Ortopro er et Norsk firma som ble grunnlagt i 2001 av Jørn Kvamme.

Ortopro arbeider med forskjellige store og velkjente produsenter av protesedeler.

Våre kunder er Ortopediske Verksteder i hele Skandinavia.

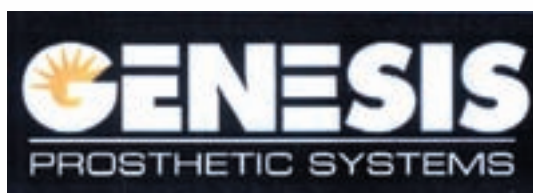
Jørn Kvamme som grunnla Ortopro er utdannet ortopediteknikker i tillegg til selv å være en protesebruker.

Dette håper vi i Ortopro er en god ballast for å kunne velge de beste produkter som er tilgjengelig på markedet til glede for deg som protesebruker.

Det arbeider for tiden 6 personer i Ortopro:

Helge Reigstad som har ansvar for innkjøp og lagerhold, Øystein Solheim har ansvar for kundeoppfølging og han er eksperten vår på såler og innlegg.

Kristine Tillung, salgsansvarlig for ortosemarkedet, Asle Reigstad, økonomiansvarlig, Jan Meurk, selger i Sverige og Jørn Kvamme, daglig leder.

Genesis er laget for å etterligne den foten du har mistet. Foten har derfor en bevegelig ankel med bevegelse lik den som er naturlig, i tillegg har den fraspark og en viss mulighet for rotasjon.

Denne kombinasjonen gjør det lettere å bevege seg i forskjellig terreng.

Vil du vite mer ta gjerne kontakt med:
Jørn Kvamme tlf. 971 60 767.

SILIPOS®

Silipos Duragel Liner

En Liner for deg som ønsker en behagelig og holdbar gelliner.

Alle Linere fra Silipos inneholder stoffer som smører og nærer huden med vitaminer og antioksydanter. Dette hjelper mot sår hud og utslett.

Vil du vite mer ta gjerne kontakt med oss.

ORTOPRO AS

MØLLENDALSVEIEN 1 - 5009 BERGEN - NORGE

TLF.: +47 55 20 61 00 - FAX: +47 55 20 61 01

E-POST: post@ortopro.no

Utgiver: MOMENTUM/LFA,
Postboks 49 Skøyen 0212 Oslo.
Utkommer 4 ganger årlig.

Layout: Reklamebyrået Trippel AS
Trykk: Wisa Grafisk AS

REDAKSJONEN I ARMER & BEIN

Erik Ax
Nestleder, LFA
Lårprotesebruker
E-post erik@lfa.no
Tlf. 9596 9798

Arne R. Larsen
Leder LFA
Lårprotesebruker
E-post leder@lfa.no
Tlf. 9176 6771

Geir Bornkessel
Nestleder Momentum
Kne-exprotesebruker
geir.bornkessel@momentum.nu
Tlf. 9828 3356

Nils-Odd Tønnevold
Styreleder, Momentum
Legg og lårprotesebruker
E-post nils.odd.tonnevold@momentum.nu
Tlf. 9828 3355

Internett:
www.lfa.no
www.momentum.nu

Annonser:
Kontakt Erik Ax
erik@lfa.no
tlf. 9596 9798 eller
Nils-Odd Tønnevold
nils.odd.tonnevold@momentum.nu
tlf. 9828 3355

Forsiden: En stolt Arne Ness viser
frem prototypen til sin protese.

*“Det er bedre å tenne et lys
enn å forbanne mørket”*

KOMMENTAR

For de fleste av oss vil julen tradisjonelt være en høytid en ser frem til med glede. En tid vi kan møte familie og venner i en hyggelig ramme med mye kos og god mat. Jeg tror det er viktig at vi også i denne tiden tar oss tid til å sette oss ned og tenker over hva julens budskap egentlig handler om. Det er ikke alltid at det er julepresanger og maten som er det viktigste, men møte mellom mennesker vi setter pris på og er glade i. La oss denne julen benytte sjansen til og fortelle dem nettopp dette, at vi er glade i dem rundt oss og hvor mye vi faktisk setter pris på hverandre. Vi må heller ikke glemme dem vi kanskje ikke har sett på en stund, kanskje det er noen vi har satt på sidelinjen av en eller annen grunn. Julen er en fin anledning og nettopp å kontakte disse menneskene. Det er ikke alle som har familie og noen har faktisk heller ikke mange venner. Det hadde vært fint om vi som medlemmer i Momentum og LFA kunne gått foran som gode eksempler og at hver enkelt av oss tenker igjennom hvem vi kjenner som hadde satt pris på en telefonsamtale eller en innbydelse

LFA og Momentum har i dette året som snart er ferdig fortsatt det gode samarbeidet som ble påbegynt i fjor. Bladet som du nå leser er et fint bevis på nettopp dette. Vi har også begynt å se nærmere på å få til en samordnet likemannstjeneste. Mye arbeide gjenstår, men jeg er sikker på at mange vil kunne få god hjelp av denne likemannstjenesten i neste år. Det er ikke lenger viktig hvem av foreningene vi representerer når vi foretar likemannsbesøk, men det enkelte menneske vi besøker som står i fokus.

Til slutt vil jeg på vegne av styrene i LFA og Momentum ønske alle våre medlemmer en riktig god og fredfull jul. Ttil slutt vil jeg minne hver enkelt på at det er bedre og tenne et lys enn og forbanne mørket.

Med livsglad hilsen

Geir Bornkessel

Nestleder Momentum

INNHold

Gaveinfo	s. 4	Momentum Øst	s. 20
Livsglede på Sortland	s. 6-7	Likmannsarbeid	s. 22-23
<tittel>	s. 8-13	Momentum X-ord	s. 24
Fagdag om bendysmeli	s. 14-15	Likmannsarbeid	s. 29
Årsmøteinfo	s. 16	Lokale kontaktpersoner	s. 30-31
Medlemsmøte i Tønsberg	s. 18		

Gi gave eller testamenter til fordel for arbeid blant protesebrukere?

Du kan få tilsendt brosjyren "Testamentariske Gaver" gratis ved å ringe tlf 4000 4360, 2410 2400 eller sende en e-post til info@momentum.nu eller post@lfa.no.

I Norge finnes det i dag ca. 5000 mennesker som mangler en eller flere kroppsdeler mangler som følge av dysmeli (medfødt), sykdom eller ulykke.

Foto: Thorenfeldt

LFA og Momentum arbeider for at mennesker med amputasjon skal få et bedre liv. Det gjør vi blant annet ved å:

- Finansiere forskning på amputasjons- og fantomsmerter, amputasjonskirurgi, gangtrening
- Inspirere til nytenkning og bidra til forbedring av proteser og ortopedisk teknisk service
- Besøke amputerte og pårørende på sykehus og rehabiliteringssenter (likemannstjenesten)
- Drive kursvirksomhet og opplæring av likemenn
- Arrangere temakvelder og weekend samlinger for amputerte og pårørende

- Utgi medlemsblad og informasjonsmateriell
- Drive lobbyvirksomhet overfor politikere og myndigheter innen relevante områder
- Vise utstillingen Livsglede for å spre livsglede og informasjon om livet som protesebruker

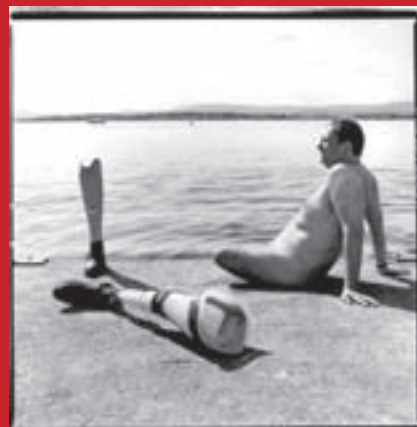
For å fortsette dette arbeidet er vi avhengige av støtte økonomisk. Det vi mottar av det offentlige hjelper, men det er ikke nok for å kunne utføre alle de viktige oppgavene som er nødvendig. Uten tilskudd, sponsing, arv og gaver må vi si nei til folk som trenger oss.

Ved å gi en gave nå eller å testamenterer til vårt arbeid kan du hjelpe oss å hjelpe flere amputerte og pårørende. Vi har

laget et hefte med informasjon om dette som du kan få på forespørsel.

Vennligst kontakt oss hvis du ønsker å hjelpe oss økonomisk og lurer på hvordan du kan gjøre dette.

Nils-Odd Tønnevold
Telefon: 4000 4360
eller
Erik Ax
Telefon: 2410 2400

Otto Bock[®]

QUALITY FOR LIFE

TRIAS

Trias 1C30

Funksjon og design!

Trias er en unik protese fot i kompositt materiale som er konstruert og designet for å etterligne fotens naturlige anatomi og egenskaper.

Otto Bock Scandinavia NUF

Sandstuveien 60 A • 1184 Oslo • Postboks 293 Alnabru • 0614 Oslo • Tlf. 23142600
Per Bjergsrud Tlf. 90982992 • per.bjergsrud@ottobock.no

I september besøkte vandreutstillingen 'Livsglede' Sortland kommune i Vesterålen. Ordfører Svein Roar Jacobsen åpnet den vågale fotoutstillingen om protesebrukere, som fikk henge i Skibsgården kjøpesenter i en måned.

Omstridt vandreutstilling:

Livsglede på Sortland

Pensjonistkoret på Sortland i Vesterålen hyllet utstillingen 'Livsglede' og sang 'De nære ting' under åpningen.

Ordføreren i Sortland kommune setter pris på vandreutstillingen "Livsglede", og synes den belyser et viktig tema. – Den er i tråd med det vi arbeider for i vår kommune, nemlig at mangfold er normalitet, sier han.

*Tekst og foto:
Kristina R. Johnsen kristina@blv.no*

– Vår oppgave er å spre livsglede og mobilisere viljestyrke, og vi vil med denne utstillingen skape perspektiv og vise at livet ikke blir bedre av å syte og klage, sier Fredrik Johansen i Momentum.

– Galgenhumor er utrolig viktig, sier Johansen om utstillingen «Livsglede» som åpnet i Skibsgården denne uka.

Fotografiene som stilles ut er tatt av den anerkjente fotografen Dag E. Thorenfeldt, og fremstiller mennesker med amputasjon i full livsutfoldelse i et humoristisk lys. Den sterke og grense-sprengende vandreutstillingen vakte oppsikt da den i 2002 ble introdusert på Rikshospitalet. 13. september var det Sortland som sto for tur.

– I et samfunn som skal være åpent om alt, er dette et av de siste tabu, mener Johansen.

NORMALITET

Ordfører Svein Roar Jacobsen ser stor verdi i åpenhet omkring temaet.

Fredrik Johansen i Momentum diskuterer vandreutstillingen med Marianne Andreassen i rådet for funksjonshemmede på Sortland i Vesterålen.

– Disse flotte bildene får fram et veldig viktig budskap, at normalitet betyr mangfold.

– Utstillingen er i tråd med det Sortland kommune prøver å oppnå. Vi jobber med universell utforming, for å minske funksjonshemmedes utfordringer i samfunnet, sier han.

UTVIKLING

Avtroppende leder i rådet for funksjonshemmede, Marianne Andreassen, som sammen med Momentum står bak utstillingen, mener det har skjedd en stor utvikling de senere årene.

– Sortland har vært veldig flink til å legge til rette for funksjonshemmede. Det har skjedd en holdningsendring som fører til at funksjonshemmede møter mye mer forståelse i samfunnet nå enn tidligere.

NÆRE TING

Pensjonistkoret framsto også som et symbol på livsglede da de hyllet utstillingen med 'De nære ting' og flere rørende sanger. Fotografiene ble stående i en måned, og vakte stor begeistring.

Den 22. mai i år skjedde det, brått og brutalt: Arne K. Ness ruslet en tur på tunet hjemme på gården sin i Holmestrand. Plutselig ble alt svart.

Proteser som brekker

Gunnar Filseth (tekst)

Hans H. Reinertsen (foto)

- Da jeg kom til meg selv igjen, satt jeg på rumpa på gårdsplassen, ganske så omtåket. Ved siden av meg lå protesen, brukket i to helt atskilte deler. Ble sittende og stirre i låveveggen, kunne ikke reise meg. Måtte rulle meg, så lang jeg var, over gårdsplassen for å nå frem til huset.

I speilet møtte Ness synet av et ansikt med skrubbsår. Verre var det med den vonde nakken. Legen konstaterte nakkeprolaps. Den plager ham ennå, fem måneder etter at benprotesen brakk slik at han styrtet hodekulls i grusen.

For Ness var dette tredje gang ulykken rammet. Først et hylsebrudd i 2002. Der nest en kollaps vinteren 2006 – benprotesen brakk i to også da i to helt atskilte deler. Også den gang befant Ness seg også på gårdsplassen hjemme, slik som 22. mai i år. Vinterføret var et lite hell i uhellet: Snøen dempet fallet da han stupte forover, pladask.

LIVSFARLIG!

Saktens kunne det jo gått mye verre, sier Ness i dag. - Tenk om jeg hadde vært i byen. Kunne jo da fra fortauet stupt rett ut i biltrafikken. Med protese på høyrefoten ville jeg deiset i gaten, skrått ut til høyre. Eller hvis jeg hadde gått en tur langs bryggekanalen...

Nei, nå må det bli slutt på dette her, sa en oppbrakt Arne K. Ness etter tredje kollaps. Skjerpings!

Den 68-årige maskiningeniøren bestemte seg for å gå ortopediindustrien nærmere etter i sømmene. Han ville vite

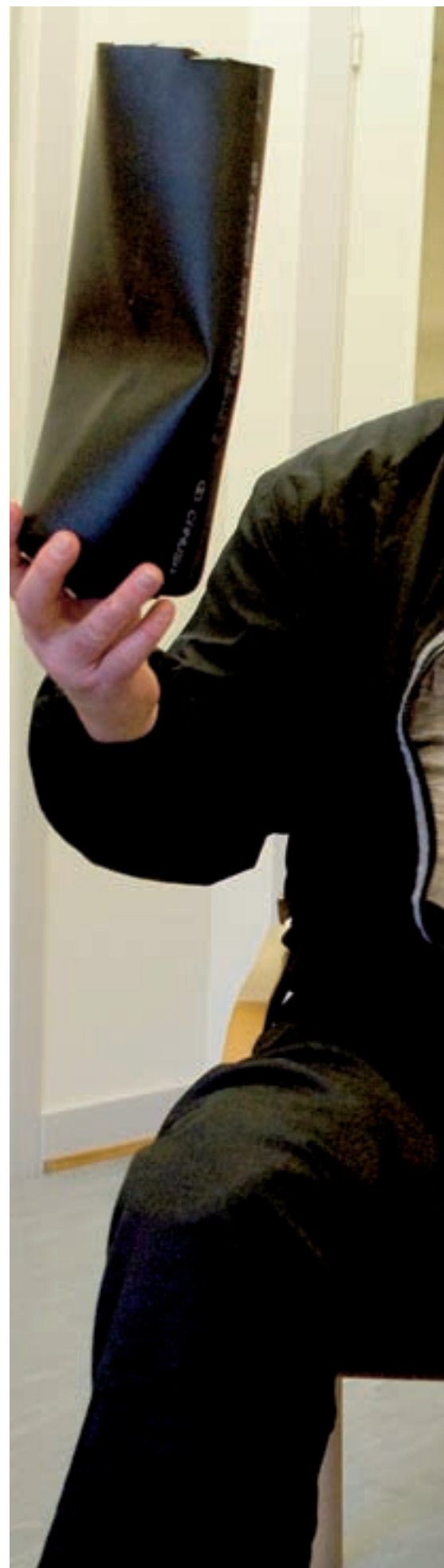
mer om hva som skjer i denne bransjen med omsetning på 500 mill. kr per år, og satte opp en sjekkliste med bl.a. disse punktene:

1. Finne ut om andre brukere også hadde samme erfaringer.
2. Undersøke hvordan proteser egentlig blir produsert.
3. Undersøke kompetansen til ansatte i proteseindustrien.
4. Undersøke hvor komponenter kommer fra og deres dokumentasjon.
5. Undersøke de sikrings/kontrolldokumenter som benyttes i produksjonen.
6. Undersøke norske myndigheters kontroll av ortopediindustrien.

Den private granskningen er ikke fullført, men i oktober 2007 har Ness en foreløpig statusrapport. Og kan forøvrig si seg enig i det gamle ordtaket: - Aldri så galt, så er det godt for noe...

NYVINNING PÅ PROTESEFRONTEN

Takket være sin solide tyske ingeniørutdanning og nært samvirke med Sandefjord-firmaet Teknomed AS, har Ness funnet frem til en bedre benprotese. Den skulle i høy grad minske risikoen for kollaps, takket være en ny innfestningsmetode for kunststoffhylsen til den nedre metalleden. Dersom brudd likevel skulle

Ness og Jon Andersen fra Teknomed Sandefjord viser frem "Fail-Safe"-komponenten "krympeslange" i krympet og ukrympet tilstand. Under krympeprosessen dannes et utrolig stivt ytre hylster som fullstendig og lufttett omslutter rørdelen.

skje, vil en "Fail-Safe"-komponent – en "krympeslange" – sikre at komponentene fremdeles holdes sammen i ett stivt stykke. Bruker vil dermed ikke falle på den høyst dramatiske måten som Ness og flere med ham har fått føle på kroppen.

Ness kan fornøyd vise frem tre proteser som han nå har fått utviklet. De er de eneste i sitt slag i Norge hittil, en prototype. Kanskje også de eneste i Norden og mer viden om? Nå håper han at nyvinningen kan komme til nytte for brukere både i og utenfor Norge.

"Armer & bein" møter Ness til en

av maskinindustrien, slik han ser det.

Ness er kritisk til ingeniørutdanningen i Norge – også den som tilbys ortopediingeniører. De sistnevnte burde skolerer bedre i materiallære. Mer matematikk må til for kunne forstå og løse krevende oppgaver. Lærer de nok om beregning av statiske/dynamiske krefter, bruddfasthet, flytegrense og viktigheten av overflatestruktur? De kjenner nok ordet titan, men vet de at de finnes fem typer av materialet og at titan ikke har samme seighet som stål, bare relativt større styrke målt mot vekt? Dermed er det større risiko for kol-

i Europa. Bak spakene må kontroll- og sjekkrutiner sitte som støpt. Sånn sett har ortopedibransjen et betydelig forbedringspotensial, mener han. Da ikke minst i rapporteringen av brudd og skader.

- Sosial- og Helsedirektoratet er den helsestatlige instansen som skal registrere slike produktkollaps som de jeg har vært utsatt for. Direktoratet skal etterprøve produksjonsprosedyrer og komponentsvikt og stanse bruk av svake komponenter. Men jeg fant fort ut at dette ikke fungerer slik meningen har vært.

- Direktoratet har et servicekontor, med navnet Kvalitet og Prioritering og med Bjørn Kristian Berge som seniorrådgiver. Dessverre virker det ganske maktesløst. Ganske enkelt fordi ortopediindustrien lar være å innrapportere komponentkollaps. Sikkert nok er her store mørketall.

Til dette svarer industrien: NAV tildeler et svært knapt timetall per protese. Bedriftene får heller ikke betalt for å skrive skaderapporter, selv om de er forpliktet til å gjøre det.

En bedrift består gjerne av en ortopediingeniør med flere års utdanning, og en eller flere ortopediteknikere. Ingeniøren har utdanning og det formelle ansvaret. Likevel blir det ytterst viktige komponentvalget og utførelsen av proteseoppbyggingen i stor grad delegert til teknikeren uten samme skolering. Ingeniøren har som regel ingen sjekkliste for etterkontroll av den typen man ser på apotekene i dag, påpeker Ness, som også har andre kritiske synspunkter:

EN OND SIRKEL

- Teknikeren er en håndverker som gjør sitt beste. Om ting ryker, lages det nytt.

Komponenter bestilles fra katalog – uten at det stilles spørsmål om hvorvidt de er testet, om sammensetningen av materialet, bruddfastheten, flytegrensene. Man stoler simpelthen på leverandøren, uten å komme med kritiske eller undersøkende spørsmål. Ingen analyserer grunnen til kollaps, ingen rapporterer til fylkeslegen eller departementet. Heller ikke NAV får høre noe – de får bare en ny faktura. Følgen er at komponentkvaliteten stagnerer på et lavt nivå, slik at feilene gjentas. En ond sirkel...

I vårt ellers gjennomregulerte samfunn finnes en viktig nisje innen helsevesenet

Her er de tre eneste protesene med "Fail-Safe"-sikring i Norge i dag. Doble "krympeslanger" med innvendig lim omslutter halve hylsehøyden. Dette hylsteret brytes ikke av ved brudd, er utrolig seigt og vil bare få en minimal forlengelse i bruddplanet.

samtale før vi sammen besøker to av ortopedibedriftene i hjemfylket Vestfold. Maskiningeniøren vill ikke slå seg til ro bare med å ha kommet i mål med "Fail-Safe"-protesen. Det er atskillig innen bransjen det bør tas tak i. Slurv og slendrian må lukes ut!

MER TEKNISK SKOLERING

Den røslige 68-åringen, 105 kilo, har for vane å gå rett på sak. Og snakker "rett fra levra". Det er ikke hans stil å se gjennom fingrene med dårlig håndverk. Ortopedi-bransjen kunne saktens lære et og annet

laps når bruddgrensen nås.

Studentene ved Ortopedi Ingeniørhøyskolen, Norges eneste studiested for ortopediingeniører, burde følge pensumet for maskiningeniører og ikke det for bygningsingeniører. Protesebygging har jo mer til felles med maskinteknikk enn husbygging, sier den nå pensjonerte maskiningeniøren.

SKJERPINGS FOR KONTROLL!

Under sin yrkeskarriere har Ness tidvis også vært pilot, med 1000 timer som instrumentflyver både i Norge og lenger sør

CE – stampelet.
En type kvalitetessikring.

med mangelfullt regelverk, hevder Ness. Etter avlagt eksamen får ortopediingeniøren livsvarig godkjenning - uten krav om faglig oppdatering.

Ness kan imidlertid også fortelle om lyspunkter: Deler av ortopedibransjen er i ferd med å innføre sertifiserte kvalitetssikringssystemer for produksjonen av proteser. Det nye "Code of Practice"-systemet ser ut til å få et gjennombrudd – men ennå er mye ugjort innen feltet dokumentert kvalitetssikring. Bransjen arbeider også med planer om å innføre produktinformasjon som skal gi bruker bedre kunnskap om protesen, dens oppbygning og vedlikehold

"CODE OF PRACTICE" I SANDEFJORD

I Teknomed AS, Sandefjord, møter vi ad-

ministrativ leder Gunnar Bjørn Gade og ortopediingeniør Jon Andersen, grunnlegger og hovedeier av firmaet. Ness har gode ord om samarbeidet for å jobbe frem "Fail-Safe"-protesen. Teknomed har engasjert seg sterkt i arbeidet og gitt mange gratis arbeidstimer.

Andersen nevner bransjens lange tradisjon for å gjøre ting slik de gjør, det har ikke vært mye nytenkning, dette er fremdeles mye et "håndverksyrke". Bransjen aktører er "vennlige konkurrenter innen privat næring". De deler ikke alltid teknisk nyvinning med hverandre.

Ness har vært kritisk mot bransjen for mangelfulle kontrollrutiner. Nå kunne

Gade fornøyd fortelle at Teknomed 27. mai i år fikk offisiell sertifisering som bruker av det nye "Code of Practice"-

systemet (CoP). Da hadde dette vært prøvekjørt i firmaet i et års tid. Teknomed ble dermed nr. 3 blant sertifiserte bedrifter i Norge. Ifølge Gade har dette bedret kontrollrutinene vesentlig. Arbeidet med sjekklistene blir nå forøvrig koordinert innen Ortocare-kjeden, som Teknomed er en del av. Teknomed har ikke utviklet produktsertifikat, men ser imidlertid behovet og vil forsøke å innføre dette, ble det sagt.

Andersen kunne fortelle at firmaet har brukere som har opplevd brekksjer. Feilene er blitt rettet på ved bytte til andre/nye komponenter.

Andersen/Gade nevnte de mange arbeidstimer som går med til forkonsultasjoner, samarbeid med leger, oppfølging av brukere, etc. NAV betaler ikke

Sideforskyvningsadapteret.

noe for denne innsatsen. Dette oppleves som urettferdig.

Ness konstantere som konklusjon at Teknomed stort sett holder en relativt høy standard, men hadde også enkelte kritiske merknader:

Det er ønskelig med bedre maskinteknisk kompetanse hos firmaets teknikere. Dette gjelder både på materialteknisk side for stål, titan og aluminium, så vel som forståelse av momenters virkning, kreftenes angrepspunkter og retning.

Dette er viktig for dimensjonering og valg av komponentene.

Firmaet bryr seg i liten grad om dokumentasjon for innkjøpte komponenter. Det stoler på leverandøren uten å forlange spesifikasjonsblad. Innen norsk maskinindustri ville en slik praksis være uhørt.

Når det gjelder sikrings- og kontroll-dokumenter under produksjonsprosessen, er firmaet nå i fremgang. Sikring og oppfølging av bruker etter mot-

tak av proteser virker derimot mindre tilfredsstillende. Forbedring av dette er gitt høy prioritet.

SOLID I TØNSBERG

Videre til møtet med Ortopediteknikk AS Tønsberg, medlem av Ortopediteknikkkjeden, Norges største i sitt slag med i alt 95 ansatte. Vi møter Jan Olav Lohne, ortopediingeniør og leder av avdelingen i Horten og ortopediingeniør Robert Fugløy, ortopeditekniker Ivar Goplen og

Ved kjøp av insulin-måler på apoteket til 40 kroner følger det med et hefte som informerer om produktet. Ved anskaffelse av protese til kanskje 75 000 får man imidlertid ingen skriftlig spesifikasjon.

Ness peker på konturene av et av fire kull-fiberbånd, som bidrar til å forsterke protesen. Gjennom hull i et stålanker er tredd 20 cm lange og én cm brede kullfiberbånd. Ankeret og båndene er bakt inn i polyester/glasfiberstøpet og omslutter dermed hylsen som en hånd holder en appelsin. De fire kullfiberbåndene forlenger forankringskreftene høyt opp gjennom å virke som armering.

ortopediingeniør Janecke Larsen, alle tre ansatt ved Ortopediteknikk i Tønsberg.

Vi fikk høre at Ortopediteknikk nå har tatt i bruk Code of Practice-systemet ved alle avdelinger i Norge, og forventer snart sertifisering. I tillegg har Tønsberg nylig innført "Smart", et system for totaloppfølging av pasienter fra før operasjonen til 12 måneder etter.

Ortopediingeniørene lot til å være seg sitt personlige ansvar bevisst for at teknikerne utfører arbeidet etter sjekklister. Nylig er tatt i bruk en signaturrutine som gjør det mulig å spore feil til en medarbeider som har feilet. Firmaet har imidlertid ingen rutine for "produkt-sertifikat" til bruker, som får protesen overlevert uten noen dokumentasjon til å ta med hjem. Tre av de fire var kjent med rapporteringsplikten til direktoratet. De

stoler på hva komponentleverandøren anbefaler, uten å sjekke og uten å forlange spesifikasjonsblad.

Ness oppfattet de fire som teknisk meget kompetente, også i forståelsen av de ulike kinematiske momenter med betydning for en protese. De innrømmet noe mangelfullt kjennskap til material-egenskapene i titan, stål og aluminium av ulik legering, men hevdet å forstå ingeniørmatematikk, selv om den ikke så ofte kommer til anvendelse i det daglige.

Under den tekniske diskusjonen sa de seg kjent med hvordan "krympeslange" kan brukes i en Fail-Safe-sikring, men hadde ikke gjort bruk av den i bedriften. De mente at deres egen metode for forankret innstøping er av en slik kvalitet at brudd/kollaps ikke skal kunne skje. De fant også Fail-Safe-sikringen positiv og

var enige om at den nærmest umuliggjør en kollaps. Den synes imidlertid å være mest aktuell for brukere med vekt over gjennomsnittet og/eller for brukere med svært høy aktivitet.

Også fra Ortopediteknikk ble det påtalt at mange arbeidstimer ikke blir honorert av NAV. Som eksempler på gratisarbeid ble nevnt: Forkonsultasjon på sykehus, oppfølging av pasienter sammen med leger, oppfølging ved gåskoler ved lokalsykehuset og evt. rapportskrivning til direktoratet. Leger har timegodtgjørelse for slikt arbeid - ortopediingeniørene intet. Dette er urettferdig, og NAV burde endre praksis på dette punkt, ble det sagt. I dag godtgjør NAV bare arbeid/komponenter som er direkte knyttet til selve protesen.

Fagdag om bendysmeli på Rikshospitalet

Av Anne-Karin Vik, koordinator, Nasjonalt kompetansesenter for dysmeli, Rikshospitalet.

Nasjonalt kompetansesenter for dysmeli på Rikshospitalet arrangerte 12.oktober 2007 fagdag om bendysmeli. Hensikten var å bidra til nasjonal kompetansespredning om bendysmeli og klargjøre dagens tilbud til denne gruppen, samt starte et tettere samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten. Det var stor interesse, og det kom helsepersonell og pårørende fra store deler av landet. Også helsepersonell fra Sverige var representert. De ortopediske verkstedene som valgte å stille på fagdagen var Sophies Minde Ortopedi AS, Trøndelag Ortopediske Verksted AS, Ortopediteknikk AS og Ortopädknikk ved Universitetssykehuset i Ørebro.

MEDISINSKE OG PROTESTEKNISKE ASPEKTER

Dr.Trine Sand Kaastad informerte om dysmeli generelt, men med hovedfokus på diagnosene Fibula-aplasi og PFFD. Ortopediingeniør Rune Nilsen og Dr. Joachim Horn snakket om hva som kan gjøres og konsekvensene ved å velge henholdsvis protese-forlengelse eller benforlengelse. Det var en engasjert gruppe deltagere som fikk høre om hvilke vurderinger som foretas i forhold til barndom, oppvekst og funksjon i hverdagen når man står ovenfor spørsmålet operasjon eller ikke. I noen land er vanlig praksis at man amputerer forfoten eller deler av ekstremiteten, når barna er små, mens vi i Norge gir familien et valg.

TRENING OG TILRETTELEGGING

Trening, fordeling av oppgaver og tilrettelegging ble dekket av spesialfysioterapeut Kirsti Krosby og ergoterapeut Anne

Birgit Stavenes. Hva skal barnet egentlig igjennom og hvordan kan det lokale hjelpeapparatet best tilby trening og legge til rette for at behandlingsforløpet skal bli vellykket? Fagmiljøene ga uttrykk for behov for mer informasjon og tettere samarbeid rundt oppfølgingen av pasienter og fagdagen ble således godt mottatt. Spesialisthelsetjenesten vil fremover systematisere informasjonen som gis rundt ulike behandlingsopplegg.

BELASTNINGSPROBLEMATIKK

Det var også stor interesse rundt temaet belastning. Hva vet vi egentlig? Behandlere har fokus på belastningsproblematikk ved dysmeli og da særlig i forhold til asymmetri i overekstremitetene ved armdysmeli. Protese eller andre ganghjelpemidler i kombinasjon med anatomiske forandringer og tyngdekraften vil gjøre at man som bendysmelist er mer utsatt for belastningsskader enn andre. Problemstillingen har til nå ikke vært fokusert på vitenskaplig, og det finnes ikke internasjonal litteratur på området.

Dr. med Trine Sand Kaastad ved Rikshospitalet har derfor satt i gang en kvalitetsstudie av unge voksne med bendysmeli relatert til belastningsproblematikk og livskvalitet. Trine Sand Kaastad fortalte i sitt innlegg at hensikten med denne studien er å få vite noe om livskvaliteten og tendensen til belastningsproblemer i gruppen unge voksne mellom 18 og 30 år med dysmeli i minst en legg. Dersom pilotstudien viser at problemstillingen er relevant og kan undersøkes reproduserbart vil studien utvides til forskningssprosjekt. Dette er viktig arbeid da det i dag er et økende prioriteringsfokus i det

offentlige helsevesenet, og Sosial- og helsedirektoratet har nedsatt ekspert-arbeidsgrupper i alle spesialiteter for å jobbe frem nasjonale prioriteringer for spesialisthelsetjenesten.

ORGANISERINGEN AV BENDYSMELITILBUDET

Koordinator Anne-Karin Vik orienterte om det totale tilbudet til bendysmelister i Norge. Vanlig rutine er at barnet henvises til ortoped etter at dysmeli er påvist enten ved ultralyd eller ved fødsel. Familien får så tilbud om oppfølging hos ortoped direkte på sykehusets poliklinikk, i et tverrfaglig dysmeliteam, eller direkte på et ortopedisk verksted.

Det er 3 dysmeliteam som gir tilbud til bendysmelister. Det er dysmeliteamene ved Haukeland universitetssykehus i Bergen, St. Olavs Hospital i Trondheim og Rikshospitalet i Oslo. Teamene har tverrfaglig kompetanse bestående av ortoped, ergoterapeut, ortopediingeniør, fysioterapeut og sosionom. Faggruppene er enten fast representert eller de trekkes inn ved behov. De fleste bendysmelistene blir henvist til Rikshospitalet.

Dysmeliteamene samarbeider fast med utvalgte ortopediske verksteder, henholdsvis Trøndelag Ortopediske Verksted AS, Atterås Ortopediteknikk AS og Sophies Minde Ortopedi AS. Det hersker mild konkurranse mellom miljøene og det er også andre ortopediske verksteder som oppgir kompetanse på bendysmeli. Disse er OCH Ortopedi AS, Ortopediteknikk AS og Orto-Care Nordland AS. På fagdagen ble det gitt uttrykk for et ønske fra Ortopediteknikk AS om et tettere samarbeid med dysmeliteamene.

Dysmeliteamene samarbeider også med kommunehelsetjenesten og gir tilbud om veiledning og opplæring til lokalt hjelpeapparat på regionsykehuset. Noen team reiser også ut i lokalmiljøet.

Parallelt med tilbudet i det ordinære hjelpeapparatet tilbyr TRS kompetansesenter for sjeldne diagnoser på Sunnaas sykehus kurs, individuell veiledning og opphold, samt utreise til kommunen med veiledning og rådgivning til lokalt hjelpeapparat.

Den enkelte pasient kan velge det tilbudet som passer best utifra ønske og behov i aktuell livsfase.

BRUKERPESPEKTIVER

Helge Bjørnstad og Kjersti Grøtting delte sine valg og forskjellige livserfaringer som bendysmelister og benprotesebrukere. Ulike aspekter ved det å vise frem protesen eller skjule den kom godt frem. Vi er som mennesker forskjellige og det som er riktig for en er ikke nødvendigvis riktig for en annen. I ettertid sier noen: "hadde

jeg visst den gang det jeg vet i dag ville jeg amputert benet mye tidligere". Det viser seg likevel at man ofte er fornøyd med det valget som er tatt, enten det er å amputere tidlig eller beholde benet.

VEIEN VIDERE

Nasjonalt kompetansesenter for dysmeli vil fortsatt ha bendysmeli på sin agenda og det vil bli arrangert en ny fagdag på et senere tidspunkt med fokus på konkret informasjon og behandlingsprinsipper direkte relatert til bendysmeli kasus. Egne dager for pårørende og bendysmelister er også noe vi ønsker å jobbe videre med og realisere i samarbeid med TRS.

Kompetansesenteret vil spesifikt bidra til å sikre at informasjon om forlengelsesoperasjoner, med og uten aksekorreksjon, systematiseres og er tilgjengelig for pasienter og samarbeidspartnere i lokalt hjelpeapparat på et tidlig tidspunkt i behandlingsplanleggingen.

Det vil også være aktuelt å samarbeide for å få opphevet 26 års aldersgrense i

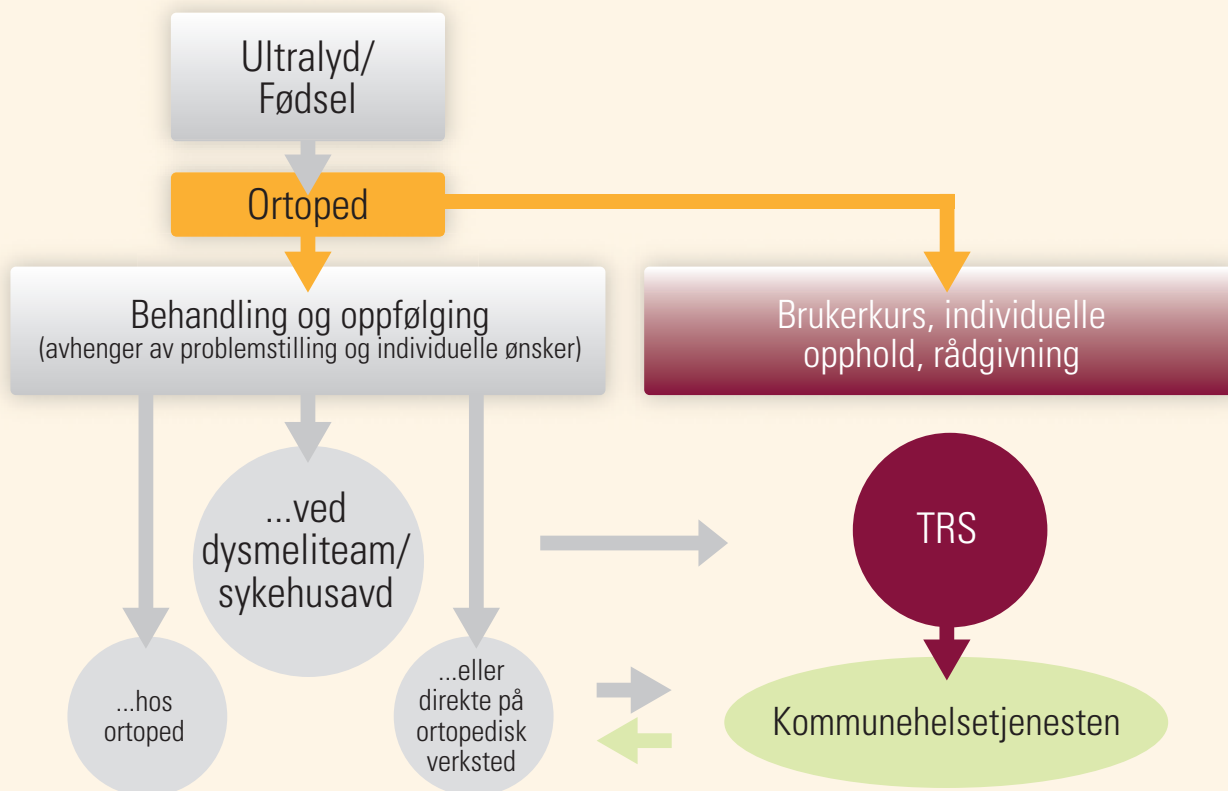
forhold til dekning av ortopediske fritidshjelpemidler gjennom trygden. Videre vil kompetansesenteret fortsette arbeidet med å få miljøene som gir tilbud til dysmelister med i aktuelle samarbeidsfora. Eksempler på dette er det årlige arbeidsseminaret for dysmelimiljøene i Norge og felles nordiske møter.

Det er et lite miljø og det er viktig at man utveksler erfaringer og er villig til å samarbeide. Så langt viser historien at det samarbeides godt internt, men at samarbeidet på tvers av regioner, dysmeliteam og ortopediske verksteder fremdeles har et potensiale for forbedring.

For mer informasjon se www.rikshospitalet.no/dysmeli eller ta direkte kontakt med koordinator Anne-Karin Vik på 98 67 90 03.

Send en mail til dysmeli@rikshospitalet.no dersom det er ønske om å stå på mailing-listen til kompetansesenteret.

DYSMELITILBUDET I NORGE

Årsmøte- weekend 18. - 20. april 2008 på Rica Maritime Hotel i Haugesund

Under kan dere se hva dere allerede nå kan begynne å glede dere til og fortelle til andre om.

Dette blir en uforglemmelig weekend med noe for alle – stor vekt på det sosiale, faglige innspill, vikingutflukt og eget pårørendeprogram. Det blir rift om plassene. Sett av weekenden i kalenderen allerede nå og skynd deg å bestille plass så snart du mottar invitasjon.

KONTAKT

Har du spørsmål kontakt Nils-Odd Tønnevold per epost nils.odd.tonnevold@momentum.nu eller 98 28 33 55 – 92 20 16 26.

OM HAUGESUND

Haugesund ligger ved Nordsjøen, og mellom Karmøy og Haugesund går skipsleden Karmsundet. Det var her vikingene seilte og det er her vi finner sporene etter Norges eldste bosettinger. Sagnet forteller at Harald Hårfagre ble begravd på en haug ved Karmsundet som gav navn til byen Haugesund. Like nord for sentrum finner man riksmonumentet Haraldsstøtten hvor enkelte mener at han ligger begravd. Vi kommer til å bli bedre kjent med dette på lørdagens utflukt.

Byen har 30.000 innbyggere og det blir sagt at den er bygget på sildebein. Det er i hvert fall uomtvistelig et faktum at sildefiske sammen med shipping har bidratt til byens fremgang. I dag er servicenæringen byens største næring og den er årlig stolt vertskap for Den Norske Filmfestivalen.

(Foto: Terje Rakke)

Rica Maritime Hotel i Haugesund.
(Foto: Ørjan Iversen)

Nordvegen Historiesenter.
(Foto: Anita Langaker)

FORELØPIG PROGRAM

PROGRAM LØRDAG 19. APRIL

17:00 - 20:00 - Registrering, velkommen, åpning og sosialt.
20:00 - Middag

PROGRAM LØRDAG 19. APRIL

07:00 - 10:00 - Frokost
10:00 - 13:00 - Faglig program i plenum for brukere og helsepersonell. Eget parallellt program for pårørende (klesveiledning/ shopping).
13:00 - 14:00 - Lunsj
14:00 - 17:00 - Guidet utflukt med buss, kort bysightseeing, deretter innom Haraldshaugen og så besøk på Avaldsnes og Nordvegen Historiesenter.
17:00 - 19:00 - Fri
19:30 - 20.00 - Aperitif
20:00 - Festmiddag med vikingtema.

PROGRAM LØRDAG 19. APRIL

07:00 - 10:00 - Frokost
10:00 - 13:00 - Årsmøter for hhv. LFA og Momentum parallellt.
13:00 - 14:00 - Lunsj
14:00 - 16:00 - Møter for styrene i hhv LFA og Momentum.
16:00 - Avreise

*Armer & bein ønsker
alle en riktig varm
og trivelig jul!*

ANNONSE:

**Vi ønsker
Momentum og
deres lesere en
riktig god jul og
et godt nytt år**

Proteser
• Arm- og benproteser

Ortoser
• Ortoser for ankel, kne,
ben og arm
• Korsetter

Tilpasset fottøy
• Fotsenger
• Spesialfottøy
• Ortopedisk sydd fottøy

Sophies Minde Ortopedi AS • Besøksadresse: Trondheimsvn. 235, bygg nr. 79 • 0514 Oslo
Postadresse: Postboks 493, Økern • 0512 Oslo • Tlf: 22 04 53 60
E-post: post@sophiesminde.no • www.sophiesminde.no

Onsdag den 14. november arrangerte vi medlemsmøte hos Oreopediteknikk AS i Tønsberg.

LFA BuskFold:

Medlemsmøte hos Ortopediteknikk

Noen av deltagerne.

Erik Ax (tekst og foto)

I samarbeidets ånd hadde vi invitert alle medlemmer i Buskerud og Vestfold både fra Momentum og LFA, men det var ikke stor respons, vi hadde håpet på litt fremmøte også fra Momentum sine medlemmer, men dessverre kom ingen.

Oreopediteknikk AS stilte med hyg-

gelige lokaler og meget god servering med gode smørbrød, kaffe og mineralvann.

PROGRAMMET VAR SOM FØLGER:

Erik Ax ønsket velkommen og orienterte om samarbeidet Momentum-LFA. Begge foreninger ble startet i 1996.

Foreningene har i store trekk samme målsetting; likemannsarbeid er høyt pri-

oritert. Nå har LFA og Momentum startet et samarbeid på sentralt plan innen visse områder.

Roger informerte om mulige ulykkesårsaker, ansvar og sikring i bil. Han forklarte også hvorfor behandlingen av saker tar så lang tid fra det fattes vedtak om tildeling av bil til den faktisk utleveres.

Handicare tilstreber et tettere sam-

Knut og Annelise Fossli forteller.

Roger Pettersen fra Handicare: "Indre sikkerhet i bil".

arbeid med NAV der tilpasning av bil og rullestol ses i sammenheng.

Fra 1.1.08. får alle brukere automatisk vedtak på 5 t kjøreopplæring for å sjekke at tilpasningen fungerer som den skal.

Knut Fossli som er hofteamputert, viste lysbilder og fortalte om tilgjengelighet og flotte turer som Knut og Annelise har gjort langs den gamle toglinja ved Reistadlia og i Finnemarka, Knut er en ihuga friluftsmann og ønsker å fortsette

med reportasjer fra fremtidige turer.

Knut sykler på en hand drevet sykkel.

Robert fra Ortopediteknikk fortalte om hvordan ortopediingeniørene nå var tidlig på banen i et samarbeid med pasient og kirurg for å forberede tilpasning til protese på tidlig stadium. Robert viste proteser og materiell og lysbilder av "stumper". Det er den enkelte bruker som fritt velger ortopedifirma.

Vi takker Ivar og hans team i Ortopediteknikk for gjestfriheten.

ANNONSE:

[YOUR ROAD COMPANION]

1P110 HYDRAULIC KNEE

HYDEAL®

**THUASNE
BEGAT**

Thuasne Bégat AB
Box 92050
SE-120 06 Stockholm
Tel: +46-8-618 74 50
Fax: +46-8-640 83 17
E-mail: info@begat.se
www.begat.se

Trekløveret Oslo, Akershus, Østfold = Momentum Øst. I stedet for tre separate fylkeslag, sveiser Oslo, Akershus og Østfold seg sammen. Likemannsarbeidet får et nytt løft.

Oslo, Akershus og Østfold sammen i Momentum Øst

Det nyvalgte styret Bak fra venstre; Kjørtan Haugen, Kristin Lesser, Jan Martin Hexberg, Foran f.v; Sten Sørums, Sven-Erik Blidberg, Gerd Brække, og Arne Frederiksen. Siste styremedlemmet, Tommy Blancaflor, var ikke tilstede pga stort eksamenskjør.

Tekst: Gunnar Filseth

Foto: Hans H. Reinertsen

Sven-Erik Blidberg ble fylkesleder for hele trekløveret da Oslo, Akershus og Østfold slo seg sammen under navnet Momentum Øst. Under stiftelsesmøtet

24. november sto likemannstjenesten sentralt.

Etter at den nye regionforeningen kom til, er det bare fire fylker – Buskerud, Oppland, Sogn og Fjordane og Telemark – som ikke har sitt eget fylkes- eller regionlag i Momentum.

Nils-Odd Tønnevold, styreleder i Momentum, ønsket 20 deltagere vel møtt den bistré novemberdagen, og fikk vervet som ordstyrer. Sven-Erik orienterte om det som er gjort i øst-regionen det siste året: Oslo, Akershus og Østfold har nå i alt 137 medlemmer. Likemannsbesøk

er gjennomført ved syv sykehus/institusjoner; dertil kommer hjembesøk. God kontakt er etablert med sykehuspersonell (med unntak av Bærum Sykehus). Dermed er det økende forståelse for betydningen av besøkstjenesten vår.

HANDLINGSPLANEN 2008

Sven-Erik la så frem handlingsplanen for 2008. Som den ildsjelen han er, er det mye han gjerne vil få til på to bestemte satsingsfelter: Likemannstjenesten og sammenkomster i tilknytning til denne.

- Det er rom for kontakt med flere i rehabiliteringsteamet for amputerte på

amputerte. Disse må bli forespurt om de ønsker kontakt med likemenn. Vi vil også arbeide for å få flere likemenn av begge kjønn og spredd aldersfordeling. Jo flere likemenn, jo bedre, slo den nye fylkeslederen fast.

Når det gjelder sammenkomster: Målet er nå å bygge opp et lokalt, sosialt støttenettverk for amputerte og pårørende. Målet er minst en sammenkomst per halvår for å utveksle erfaringer.

MØTE MED MEDMENNESKER

Nils-Odd: - Vi møtes ikke bare for å ha møter. Vi må forsøke å være til inspirasjon og hjelp, slik at den som har det vanskelig ikke blir overmannet av motgangen. Likemannstjenesten er til for at flere kan få det bedre. Som likemenn skal vi ikke være eksperter på alt fra trygderett til trening, bare medmennesker med brukererfaring.

Fra 1. januar 2008 innføres egne ID-kort for likemenn. Dermed har man en legitimitet, en rolle. Det vil også føles tryggere, både for den enkelte og for institusjonene. Noen sykehus er begynt å kreve slik legitimasjon fra personer som representerer foreninger, f.eks Kreftforeningen. Likemenn vil også bli utstyrt med egne Momentum-visittkort

LIKEMANNSKURS

Etter stiftelsesmøtet var det dags for en stemningsfull julelunsj. Her var fyr på peisen i Radisson SAS Park Hotell ved gamle Fornebu mens ruskeværet holdt det gående utenfor. Etter en omgang datatrøbbel var det klart for ettermiddagens likemannskurs, ledet av Nils-Odd. Denne gang tok man særlig for seg gangen i arbeidet, med bl.a. disse punktene:

1. Likemann identifiserer riktig avdeling/kontaktperson på sykehus/rehabsenter/verksted (Avdelings-sykepleier vil ofte være egnet kontaktperson).
2. Likemann kontakter avdeling/kontaktperson for å avtale møte for å informere om likemannstjenesten.
3. Helsepersonell informerer alle amputerte/pårørende om likemannstjenesten og tilbyr besøk av likemann.

4. Helsepersonell eller pasient/pårørende kontakter Momentum og innkaller likemannsbesøk.
5. Likemannen som mottar henvendelsen, koordinerer hvem som skal besøke.
6. Likemannen som skal utføre likemannsbesøket ringer for å avtale tid med den som har bedt om besøket. Husk å spørre om det kan være ønskelig at pårørende er til stede.
7. Kom til avtalt tid.
8. Meld deg som likemann på vaktrommet til angjeldende avdeling, introduser deg og forklar at du er likemann i Momentum. Vis ID-kort og gi fra deg et Momentum visittkort. Fortell hvem du er innkalt av og hvem du er bedt om å besøke. Be om å bli geleidet og introdusert av helsepersonell til den du skal besøke (NN).
9. Hils på NN, gi ditt Momentum-visittkort til NN og fortell hvem du er og hvorfor du er kommet på besøk. Din hovedoppgave under samtalen vil være å lytte og fange opp signaler og gi et betryggende inntrykk (Kommentar fra kursdeltager: - Likemannen må tone ned seg selv. Vi har to ører og bare en munn. Vi må lytte dobbelt så mye som vi snakker).
10. Gå innom vaktrommet og fortell at besøket er gjennomført og gi en kort stemningsrapport.
11. Gå inn på momentum.nu og skriv inn besøksrapport eller fyll ut besøkskortet og send det til din regionale likemannsleder.

En mer utførlig veiledning i likemannsarbeidet, utarbeidet av Momentum ved Elsa Sofie Solberg, vil i nær fremtid bli sendt ut til likemenn.

sykehus og rehabiliteringssentra i regionen. Vi må arbeide for enda bedre forståelse for likemannstjenesten. Det må være et mål å øke besøksfrekvensen.

Vi vil arbeide for å videreutvikle den kontakten vi har fått med helsepersonell, deriblant fysio- og ergoterapeut. Vi vil etablere rutiner som sikrer at likemannstjenesten gjøres kjent for alle

Paul A. Hagen, nasjonal likemannskoordinator og Tine Folvik Hagen som er nasjonal pårørende kontakt reiste tilbake til Helgelandskysten i sommer.

Likemannsarbeid

19.-29. juni 2007

Siv Anita.

Tine og Paul.

Paul Hagen (tekst og foto)

Vi reiste fra Sandefjord den 19. juni med bil i retning Sandnessjøen der vi skulle holde kurs. I fjor da vi var på samme tur, hadde vi en artikkel i Helgeland Blad der vi etterlyste amputerte som kunne tenke seg å drive med likemannsarbeid på Helgelandskysten. Vi fikk da gjennom lederen i Momentum Nordland, Lillian Perret, kontakt med ei dame som ringte og var nysgjerrig på hva dette gikk ut på. Vi forklarte hva likemannsarbeid betyr for nyamputerte og at vi gjerne kom tilbake til Sandnessjøen for å kjøre likemannskurs. Noe hun syntes var flott og vi avtalte tid og sted.

Vi fikk en avtale med vår kontaktperson, Torill Omnø om å holde kurset på et Motell i Sandnessjøen. Der hadde hun samlet flere som var interessert i vårt arbeid. Tone (pårørende) og Helge Hjulstad (leggamputert), Åse Ovesen

(armamputert) og vår kjære Fredrik Johansen leder i region nord. Kurset ble holdt av Paul Hagen. Etter kurset spurte vi deltakerne om det var en som kunne tenke seg å være likemannskontakt på Helgelandskysten. Toril Omnø ville gjerne ta på seg dette interessante arbeidet, samt å jobbe for å få god kontakt og samarbeide med ortopediske verksteder og sykehus. Hovedsaken er her å forstå betydningen av likemannsarbeidet for de amputerte og ikke minst at de pårørende føler at de også har et menneske å snakke med gjennom sin pårørende kontakt. Jo tidligere desto bedre, for pasienten.

Vi skulle ha tatt gruppebilde, men da plutselig Helge og Tone måtte gå ble det ikke tid til dette.

Vi hadde også avtale med Arnfinn Hellan, nasjonal foreldrekontakt i Skåbu, Nord-Trøndelag. Tanken med møte var å få tak i flere barn og unge, og ikke minst deres pårørende. Vi ville ta utgangspunkt

i barn og unge som var amputerte og med dysmeli. Barn og unge er jo egentlig vår fremtid! Vi diskuterte alternative løsninger for hvordan vi skulle få dette til, og ente opp med å prøve å få til en weekendsamling, der ting var tilrettelagt for å ha det sosialt sammen med andre barn og unge. Arnfinn ville gjerne her gjøre en innsats som pårørendekontakt. Han skulle undersøke med de ortopediske verkstedene i Nord-Trøndelag om midler, og også få de til å sende ut invitasjon til pasienter og pårørende i disse aldersgrupper om et informasjonsmøte.

På veien nedover Gudbrandsdalen hadde vi avtalt om et besøk hos Tor Dalheim på Skåbu. Vi svingte av ved Vinstra og kjørte innover Jotunheimvegen mot Valdresflya og Bygdin. Vi ble traktert med rømmevafler og kaffe, og det smakte aldeles deilig.

Tor er regionleder i fylkene Oppland og Hedmark. Han sitter i brukerrådet

Torill Omnø.

Tor Dalheim.

ved Landaasen Rehabiliteringssenter.

Momentum er inne i fasen hvor vi prøver å få til en god likemannsfunksjon i Oppland, og Tor etterlyser personer som kan tenke seg å drive med dette viktige arbeidet her. Både pårørende og pasienter.

I Hedmark er de kommet godt i gang, og her gjør Liv Karin og Rune Søstuen en flott jobb. Så de av dere som kan tenke seg og være med, både pårørende og amputerte, ta kontakt med Tor.

Vi diskuterte også viktigheten av å få til en barn og ungdomsgruppe, og dette bør nok ha viss prioritering i fremtiden i Momentum.

Så til dere alle; likemannsarbeidet er meget givende. Bli med i dette arbeidet for både pårørende og amputerte.

Vi ber om at alle som kan tenke seg å være med, kontakter Tor og Arnfinn.

LESERBREV

Hei alle lesere av dette flotte bladet.

Jeg vil gjerne skrive litt om NHF's veiledningsarbeide, sentralt og regionalt, via Landsforeninger og NHF sine lokallag.

NHF har gjennom mange år arbeidet med, rettighet, veiledning og likemannsarbeid, det organiserte arbeidet med rettighet og veiledning startet tidlig, mens likemannsarbeidet kom i gang i 1980 årene. Det ble da satt i gang kurs i de forskjellige faggruppene.

Etter hvert som det ble flere landsforeninger, ble arbeidet intensivert, da med diagnose som utgangspunkt. Etter hvert forsto vi at likemanskurs kunne vi organisere i felleskap, det ble da rimeligere enn at vi satt på hver vår tue og gjorde det samme.

For noen få år siden slo vi de tre gruppene sammen, likheten mellom de forskjellige gruppene, var så tett opp til hverandre at det var enkelt å kurse de i samme forum.

Det er jo en gang slik at det er ikke alle som passer til å være likemannsarbeider, men kan bli en dyktig veileder. etter som tiden har fortsatt fremover så har rettighet og veiledningstjenesten sentralt overtatt mer av rettighetsveiledningen, men veiledning generelt foregår regionalt og på lokalt plan. Landsforeninger/diagnose.

Sentralt har vi tre rettighetsveiledere to jurister og en sosionom, de er enkle å få tak i, et felles telefonnummer og felles E. Post. For å få en så faglig kvalitet på arbeidet som overhodet mulig stiller vi faglig kompetanse sentralt og regionalt, i tillegg trengs frivillige og de rekrutteres selvfølgelig fra de lokale foreninger.

Vi har likemannsarbeidere og veiledere på alle områder, men frivillige skal ikke være eksperter, men ha kjennskap til hvordan man når frem i hjelpeapparatet med en enkeltsak, hvo en kan henvende seg og ha kunnskap om hvordan man kan være en flink, og tilstedeværende medgåer.

Alle våre dyktige veiledere får denbistand av fagperonell hos våre dyktige medhjelpere fagfolk sentral og regionalt, for å finne frem i og, å tolke vårt regelverk.

Det er to områder vi må sette oss inn i, det er pasiantrettighetsloven og forvaltningsloven nesten alle om ikke alle enkeltsaker blir berørt av forvaltningsloven. Det er også greit å ha litt kjennskap til hvilke saksbehandlingsregler som gjelder, spesielt når vi vet at det offentlige ofte bryter disse.

Med vennlig hilsen og
en god jul og ett godt nyttår.

Arne Randolph Larsen
Leder
Landsforeningen for Amputerte

Armer & Bein X-ord

								TIDS- SKRIFT	TROLL- KORRING TRE- SORT	GAMMEL- CRASH- FOLKESAL FORSTAV- ELSE	ROMER- TALL 100 STED I HUSET	
DER LÅGES MUNSTIGE LEHNER	KLAT- RING KAN VARE DET	MAHNS- NAVN	YTTERST PÅ FOTEN	UTLØP SPIS	3	ÆR- FUGL- MUNN	KOSTYME- BALL ØGLE	SOFT TRENGER OMSTYGN KAMP- PLASS				STEDS- PRON- OMEN
↳												↳
POBE TIL A NA NOE I						FINNES PÅ KLÆR	ØRN HOR- SKAP		HANDLE KRAFT	FOR SAMME DAG	ORDNER TING- ENE	↳
FLY- SELSKAP				ABELS- TITLER								ROMER- TALL 50
ØSS				VIRKE- LIG								
↳		AGITA- SJON GÅ									LEKER DANSK BY	
GRUER- SEG						OBS			TREG		ADM- OMR- DENE	
FRUKT- BARE STEDER						TONE- TEINN	BELEGG			ERKLÆ- RING KJENT HAGE	KJENT SVING I TRAFIK- KEN	↳
VIFTE MED ARMER OG BEIN		STRYK- NING- ENE									SYMBOL NANO	
↳							9930					KO- TEGN INDIUM
							ARTIKKEL					
SLAG		BILKO- TEGN THAI- LAND		BLOD- KAR				😊	TO LIKE	→	PRON- OMEN	
↳		↳	MED- HJELP- ERNE						↓			

LØSNING AV ARMER & BEIN X-ORD NR. 3, 2007

PRØV- STYLA- BLIND	ARMER	O	L	ARMER	A	SPRIT- TER JØKKE	U	ARMER SAL- JØKKE	K	ARM- ENHET	ARM- OPRET	M	STRØ- K UT	
A	L	B	U	E	P	L	A	N	L	E	G	G	E	R
LØS- DEL	I	S	T	E	R	N	I	N	G	L	A	N	E	
KJØLE- HJELP	V	L	E	V	R	I	E	N	Ø	V	E	T		
BLAN- DE	S	P	E	R	E	N	S	L	I	G	H	E	T	
FUND- BETE	G	I	K	K	E	V	I	I	N	E	I	D	E	
ARMER HJELP- FOND	L	S	L	I	K	K	E	R	I	G	E	L	E	
H	E	A	L	I	N	G	S	P	I	N	G	E	L	E
HJØL- GUTT	D	R	E	N	G	L	E	K	K	E	R	T	I	
HJØL- TAGE	H	E	T	E	R	F	A	R	I	N	G	E	R	
	N	E	R	I	N	G	S	A	G	N	E	N	E	

Ortocare består av seks ortopediverksteder i Norge og som kunde erfarer du at våre verksteder lager gode hjelpemidler, gir deg god service og ikke minst informerer deg om de muligheter som finnes for deg.

Ortocare har fokus på effektiv drift som skaper positiv effekt for kundene, verkstedene og NAV.

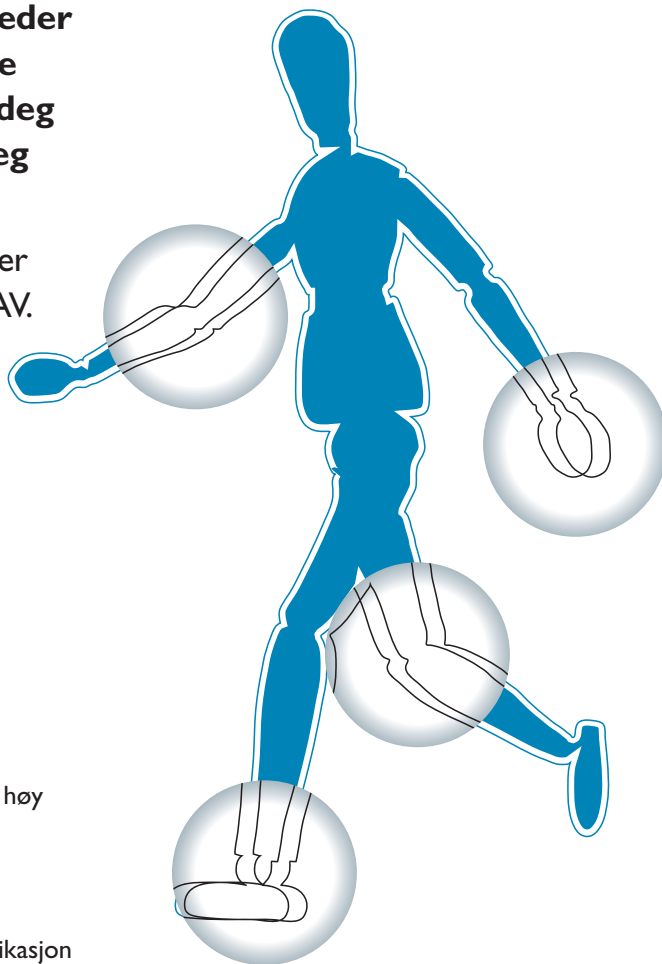
Medlemsbedriftene:

- Norsk Teknisk Ortopedi, Hamar
- Buskerud Teknisk Ortopedi, Drammen
- Teknomed, Sandefjord
- Ortopediservice, Kristiansand, Arendal og Stavanger
- Atterås Ortopediteknikk, Bergen
- OrtoCare-Nordland, Bodø

Sammen for bedre kvalitet og service

Ortocare står for stor faglig kompetanse og har følgende grunnpillarer:

- Leveranse av profesjonell veiledning og hjelpemidler av høy kvalitet til deg som kunde.
- God informasjon og kontakt med rekvisiter og helsepersonell i Helseforetakene.
- Videreføring av tillit, åpenhet i positiv og ærlig kommunikasjon med NAV.
- Yte god og menneskelig service. Kundene tas hånd om på en omsorgsfull måte. Det sørges for presis og hurtig levering og oppfølging.

For fullstendig kontaktinformasjon besøk oss på vår nettside:

www.ortocare.no

Sammen for bedre kvalitet og service

BERGEN: Atterås Ortopediteknikk AS – 55 27 11 00
BODØ: OrtoCare Nordland – Nordland Ortopediske
..... Verksted AS – 75 50 74 20
DRAMMEN: Buskerud Teknisk Ortopedi AS – 32 80 93 93

HAMAR: Norsk Teknisk Ortopedi AS – 62 57 44 44
KRISTIANSAND: Ortopediservice AS – 38 14 45 80
SANDEFJORD: Teknomed AS – 33 45 45 33
STAVANGER: Ortopediservice AS – 51 53 81 30

Kjeden OrtoCare skal gjennom sitt samarbeid til enhver tid ha fokus på å bedre kvaliteten på ortopediske hjelpemidler og bedre livskvaliteten for våre kunder.

Fri utfoldelse er vår spesialitet

Kunnskap om brukernes behov er nødvendig for å finne den beste løsningen. Derfor bruker Norsk Teknisk Ortopedi mye tid og ressurser på å forstå hver enkelts særlige behov. Vi analyserer behovene og utvikler hele tiden bedre løsninger, men vet at stadig fornyelse er nødvendig for å kunne møte morgendagens krav.

Norsk Teknisk Ortopedi har i en årrekke spesialisert seg på armproteser, det er vi alene om i Norden. Fordi vi tar kunnskap og fornyelse på alvor, har vi muligheten til å være først med nyvinningene og vi kan tilby den beste løsningen for hver enkelt.

Norsk Teknisk Ortopedi AS Vikaveien 17 - P.b. 10 - 2312 Ottestad
Tlf: 62 57 44 44 - Faks: 62 57 44 45 - nto@ortonor.no - www.ortonor.no

I samarbeid med ORTOCARE

LFA og Momentum takker våre annonsører, sponsorer og samarbeidspartnere for støtten av vårt arbeid med hjelpe amputerte og pårørende til å se lyset i tunnelen!

Hovedkontor, Møllendalsveien 8
Poliklinikk Betanien
Poliklinikk Fylkessykehuset Stord
Poliklinikk på gamleheimen i Odda
Avd. Ålesund, Moaveien 11
Tlf. 70 14 25 38 – Mobil 97 17 96 37

Vestlandets ledende ortopediske verksted

Vi har alt innen ortopediske hjelpemidler:

Proteser/ortoser for ben og armer
Ortopedisk fottøy/oppbygg/fotsenger
Spesialkorsetter – Innleggsåler
Kompresjonsstrømper – Brokkbind mm

Ta kontakt

Møllendalsveien 8, 5009 Bergen – Telefon 55 20 64 60 – www.drevelin.no – drevelin@drevelin.no

POLIKLINIKK

Spesialister i
Ortopedisk kirurgi
tar imot pasienter
på instituttet
hver uke.

Tilbudet omfatter
polikliniske under-
søkelser med
diagnostisering og
nødvendig oppfølging.

Ortopedisk Service

Servicen omfatter vurdering, måltaging,
tilpassing og kontroll av ortopediske hjelpe-
midler som fotsenger, løpsinnlegg, såler,
sko, proteser, støtteskiner, korsetter mm.
Timebestilling: Tlf 32 83 04 15

Drammen
Ortopediske
Institutt a.s

OFF. GODKJENT — MEDLEM AV NOF

Rosenkrantzgt. 17, 3018 Drammen
Tlf: 32 83 04 15 www.doi.no

*God Jul
og et riktig
Godt nyttår!*

- proteser
- ortoser
- korsetter
- fotsenger og innlegg
- ortopedisk fottøy
- barnehjelpemidler
- sits

OCH
OCH ortopedi AS
www.och.no

Oslo & Akershus
23 28 82 00

Østfold
69 30 17 70

Telemark
35 56 15 50

Oppland
61 24 73 30

Møre & Romsdal
70 10 06 70

TOV AS

Trøndelag Ortopediske Verksted AS
St. Olavs Hospital, 7006 TRONDHEIM

Ditt behov - vår utfordring

Les mer om vår virksomhet på
www.tov.no

SERVICE MED ORTOPEDISKE OG TEKNISKE HJELPEMIDLER

Produkter

- Ben- og armproteser
- Ben- og armortoser; støtteskiner
- Korsetter
- Ortopediske spesialsko
- Innleggsåler og fotsenger
- Varmehjelpemidler for kuldeintoleranse
- Kompresjonshjelpemidler for brannskadet hud
- Sitteskall

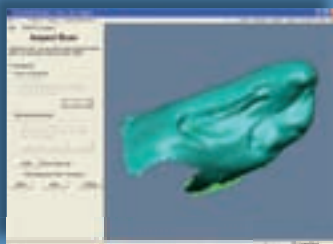
Tjenester

- Vurdering av behov
- Måltaging og avstøpning
- Produksjon
- Trening og opplæring
- Justeringer og reparasjoner
- Etterkontroll og oppfølging
- Forskning og utvikling

ENKELT

Med OMEGA® hand Scanner går det snabbt och enkelt att läsa av din patients stumpform.

PRISVÄRT

OMEGA Tracer® mjukvaran är den mest kostnadseffektiva och kompletta CAD lösningen inom Ortopedtekniken.

LÖNSAMT

OMEGA Tracer genererar omsättning genom tillverkning av Alpha DESIGN® Liners för TF och TT patienter, skräddarsydda inlägg, knäortoser och proteshylsor för TF och TT amputerade. Endast ett CAD system behövs.

För mer information ring +46 (0)18 34 92 91 eller besök vår hemsida www.owwco.se.

NORD-NORGES ORTOPEDISKE VERKSTED

Tilpasning og produksjon av Ortopediske Hjelpemidler :

- Proteser ● Ortoser ● Fotsenger ● Innleggsåler ● Varmeortoser
- Korsetter/brokkbind ● Spesialsko ● Ortopedisk sydde sko.

Hvis du skulle være interessert i å benytte våre tjenester eller har spørsmål til oss er du hjertelig velkommen innom for en kopp kaffe og en hyggelig prat. Du finner oss i våre trivelige lokaler på mellomveien 23 i Tromsø.

Vi kan også formidle time til ortoped.

Våre åpningstider er mandag-fredag fra kl. 08.30 — 15.30

Telefon 776 00810

E-post: post@nnov.no — Web: www.nnov.no

DU ER ETTERTRAKTET

Husker du alle de spørsmålene du hadde?
Alle de utfordringene du trodde var uoverkommelige? Hvor kan jeg få ordnet med det ene og det andre? Følelsen av å være den eneste som har det akkurat slik.

Slik behøver det ikke å være. Hadde alle hatt en likemann kunne hverdagen ha blitt litt lettere. Å møte noen som har opplevd det samme kan bety enormt mye. Det handler ikke så mye om hva du gjør, men at du er der og kan møte personen med respekt og åpenhet. Det er ikke Supermann med stor S vi er ute etter. Vi er ute etter vanlige mennesker som vil utgjøre en forskjell. Din sivilstand eller sosiale stand er uviktig. Det vi stiller som krav er at du er over 20 år, har bearbeidet din egen amputasjon og har tilstrekkelig avstand til eventuelle egne kriser.

VIL DU UTGJØRE EN FORSKJELL?

Som likemann får du full opplæring og du jobber noen timer i måneden. Vi gir deg selvfølgelig oppfølging underveis. Likemannsjobben er ulønnet, men det betyr ikke at du ikke sitter igjen med noe. De tilbakemeldingene vi får i fra våre likemenn er at de føler at de vokser og utvikler seg som menneske av de utfordringene de møter.

SAMMEN ER VI STERKE!

Ta deg ellers gjerne tid til å lese gjennom våre hjemmesider som du finner på www.momentum.nu og www.lfa.no

VI TRENGER FLERE LIKEMENN!

Tror du dette er noe for deg, vennligst kontakt :

Paul Hagen (Momentum), tlf 9828 3358, Nils-Odd Tønnevold (Momentum), tlf. 9220 1626,
Inger Biseth (LFA) tlf 9516 4011 eller Arne Randolph Larsen (LFA) 9176 6761.

Lokale kontaktpersoner

Vi er til for deg og dine. Ta kontakt!

Oslo og Akershus:
SVEN-ERIK BLIDBERG
sven.erik.blidberg@momentum.nu
T: 41 76 97 33

PER HOVDEN
perhovd@online.no
T: 90 55 84 76

Østfold:
ARNE FREDRIKSEN
arne.fredriksen@momentum.nu
T: 69 27 51 39

KARI JANSEN
T: 69 19 23 69

Hedmark:
RANDI MELLEM
rin-mel@online.no
T: 62 81 86 95
RUNE SØSTUEN
rune.sostuen@momentum.nu
T: 47 02 10 94, 62 42 53 58

Oppland:
TOR DALSHEIM
tor.dal@frisurf.no
T: 97 79 37 14

OLE TAIET
T: 61 18 08 24

Buskerud:
ERIK AX
erik@lfa.no
T: 95 96 97 98
HELGE BORGEVAD
helge.borgevad@momentum.nu
T: 90 70 55 45

Vestfold:
PAUL HAGEN
paul.hagen@momentum.nu
T: 98 28 33 58

Telemark:
BJØRN D. THORSEN
bjorn.thorsen@gda.no
T: 93 03 30 06

TOM H. CHRISTENSEN
tomchr@sensewave.com
T: 90 72 72 25

Vest-Agder og Aust-Agder:
SVEIN UPSAHL
sveinogelse@c2i.net
99 77 92 50

BJØRG NODELAND
bjorg.nodeland@momentum.nu
T: 38 15 70 03, 95 84 52 09

Rogaland:
MONA HØVIK
mona.hovik@momentum.nu
T: 99 03 05 07

Hordaland:
GERRY MATHIESEN
gerry.mathiesen@momentum.nu
T: 55 31 44 50, 90 66 63 74

JORUNN SVANEVIK
josvane@broadpark.no
T: 95 11 51 92

Sogn og Fjordane:
GUNNAR SKAHJEM
gunnar.skahjem@momentum.nu
T: 91 37 49 94

Møre og Romsdal:
ALVHILD KVAMME IVERSEN
alvhild@breibandtilalle.no
T: 91 12 55 13

RONNY STRANDBØ
ronny.strandbo@momentum.nu
T: 90 79 92 78 (arb)

Sør-Trøndelag:
BJARNE AFRET
b-aftre@tele2.no
T: 90 12 28 45
MORTEN EIDE
morten.eide@momentum.nu
T: 97 69 67 70

Nord-Trøndelag:
KÅRE MÆHLEN
kare.mahlen@momentum.nu
T: 74 80 25 36, 95 82 64 91

Nordland:
PER MEBY (Bodø/Salten)
per.meby@momentum.nu
T: 75 58 01 35, 93 41 33 88

JAN-HENRY SØBERG (Vesterålen/
Lofoten)
janhenry.soberg@momentum.nu
T: 91 32 65 70

FREDRIK JOHANSEN (Ofoten/
Sør-Troms)
fredrik.johansen@momentum.nu
T: 41 67 78 36

Troms:

HÅKON GEBHARDT (Nord-Troms)
hakon.gebhardt@momentum.nu
T: 77 65 00 69, 41 64 03 50

ODD HARALD F. KRISTOFFERSEN
odd.harald@dnett.no
T: 93 62 38 92

Finnmark:

JILL HELEN NILSEN
jillhelen.nilsen@momentum.nu
T: 91 39 57 95

Sportskontakt:

KJARTAN HAUGEN
kjartan.haugen@momentum.nu
T: 90 57 86 15

Barn- og foreldrekontakt:

ARNFINN HELLAN
arnfinn.hellan@momentum.nu
T: 97 72 90 61

Pårørendekontakter:**Oslo og Akershus:**

GERD BREKKE
gerd.brekke@momentum.nu
T: 95 79 57 90

Hedmark og Oppland:

LIV KARIN SØSTUEN
liv.karin.sostuen@momentum.nu
T: 47 02 10 94

Vestfold, Buskerud og Telemark:

TINE HAGEN
tine.hagen@momentum.nu
T: 92 49 71 97

Hordaland:

MARIT HAVRE NILSEN
marit.havre.nilssen@momentum.nu
T: 92 03 06 16

Sogn og Fjordane:

SIGRUN LEIRPOLL
sigrun.leirpoll@momentum.nu
T: 49 10 56 13

Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag:

KARI MÆHLEN
kari.mahlen@momentum.nu
T: 74 80 25 36

Østfold:

LAJLA FREDRIKSEN
lajla.fredriksen@momentum.nu
T: 45 23 00 69

Nordland, Troms og Finnmark:

BENTE GEBHARDT
bente.gebhardt@momentum.nu
T: 41 64 03 50

**Hovedstyret
i LFA**

Arne Randolph Larsen
Leder
leder@lfa.no
T: 37 04 24 48

Erik Ax
Nestleder
erik@lfa.no
T: 95 96 97 98

Karin Bekkemellem
Styremedlem
karinb@norgespost.no
T: 41 23 79 73

Franck Tore Larsen
Styremedlem
franck-l@online.no
T: 90 82 21 75

Inger Biseth
Styremedlem
ingerbis@online.no
T: 95 16 40 11

Torstein Møller
Styremedlem
torsmoll@start.no
T: 91 16 15 81

Astrid Elisabeth Sperre Østerud
Styremedlem
astsper@online.no
T: 95 20 34 51

Alvhild Kvamme Iversen
1. Vara
alvhild@breibandtilalle.no
T: 91 12 55 13

Jan Simensen
2. Vara
jansimensen@hotmail.com
T: 92 81 84 92

Odd Harald F. Kristoffersen
3. Vara
odd.harald@dnett.no
T: 93 62 38 92

MOMENTUM**Hovedstyret
i Momentum**

Nils-Odd Tønnevoll
Styreleder
nils.odd.tonnevoll@momentum.nu
T: 98 28 33 55

Geir Bornkessel
Nestleder
geir.bornkessel@momentum.nu
T: 98 28 33 56

Elin Holen
Prosjektkoordinator
elin.holen@momentum.nu
T: 98 28 33 57

Rune Søstuen
Styremedlem
rune.sostuen@momentum.nu
T: 47 02 10 94, 62 42 53 58

Mona Høvik
Styremedlem
mona.hovik@momentum.nu
T: 99 03 05 07

Paul Hagen
Nasjonal likemannskoordinator,
paul.hagen@momentum.nu
T: 98 28 33 58

Lillian Perret
Styremedlem/leder region Nord
lillian.perret@momentum.nu
T: 91 76 11 81

Tine Hagen
pårørendekontakt
tine.hagen@momentum.nu
T: 92 49 71 97

Sten Sørum
Varamedlem
sten.sorum@momentum.nu
T: 93 00 10 27

Sven-Erik Blidberg
Varamedlem
sven.erik.blidberg@momentum.nu
T: 41 76 97 33

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

NORGE

P.P.

Returadresse:

Momentum
pb. 49 Skøyen
0212 Oslo

Tenk nytt. Tenk Rheo.

Det er én sak å forandre noens liv. Det er noe helt annet å revolusjonere det.

Tenk om protesen kunne gi en så god trygghetsfølelse og så god sikkerhet at den amputerede ikke lenger trenger å tenke på gangen sin men i stedet kunne tenke på andre ting. Tenk hvis protesen var selvlærende og alltid kunne tilpasse seg ditt bevegelsesmønster 1000 ganger i sekundet.

Det kreves revolusjonerende oppfinnelser for å gjøre det mulig for de amputerede å leve et liv uten begrensninger. Øssur gjør dette mulig med "Bionic - Technology by Øssur".

Tenk nytt. Tenk Rheo.

bionic
TECHNOLOGY BY ØSSUR

FOR MER INFORMASJON, KONTAKT ØSSUR NORDIC
- INFO@OSSUR.COM ELLER BESØK VÅR HJEMMESIDE
WWW.OSSUR.COM.

Life Without Limitations